

Toni
De Coninck

De reisgids met de beste
insidertips en inspirerende adresjes

Nothing
makes me
quite as
happy
as eating in
Tel Aviv

BORGERHOFF
& LAMBERIGTS

04	—	Voorwoord
08	—	Tel Aviv
15	—	Praktisch
41	—	Jaffa
61	—	Florentin
76	—	Humans of Tel Aviv: Dafna Pinkas
79	—	Levinsky Market
86	—	What to eat in Tel Aviv
93	—	Neve Tzedek
107	—	Shuk HaCarmel / Carmel Market
120	—	Humans of Tel Aviv: Liron Almog
123	—	The Beaches
133	—	Rothschild
147	—	The White City
158	—	Humans of Tel Aviv: Noemi Schlosser
161	—	Sarona
169	—	Tel Aviv Museum of Art
177	—	HaYarkon Park

Voorwoord

We kunnen
de fantasti-
sche culinaire
smeltkroes niet
negeren

Waarom ik van Tel Aviv houd...

Ik heb iets met moeilijke plekken. Het is niet helemaal toevallig dat Berlijn, en dus ook Tel Aviv, helemaal bovenaan mijn wishlist staan. Het DNA van die steden ademt rebellie en veerkracht. En dat merk je aan de inwoners. Aan de vele, jonge mensen. Aan de start-ups. Met Berlijn en Tel Aviv dienen zich twee steden met bijvoorbeeld het meeste aantal vegetarische restaurants per inwoner aan.

Ik was in het najaar van 2019 voor de vierde en vijfde keer in Tel Aviv om deze inspiratiegids te kunnen voorbereiden. De eerste keer moet een jaar of zeven, acht geleden zijn, toen de stad uit een lange winterslaap ontwaakte. Je merkte aan alles dat op de as van het verleden aan een **nieuwe metropool** gewerkt werd, met een bijzondere vibe en restaurantscene. Ik durf stellig te beweren dat Tel Aviv op dit moment wellicht al een van de tien beste plekken ter wereld is om uit eten te gaan. Nog niet op dezelfde hoogte als Barcelona, New York, Tokio of Parijs. Maar niettemin wel al met een **eigen identiteit**, gevoed door de joodse diaspora uit het Midden-Oosten, Oost-Europa en stilaan ook Frankrijk en Zuid-Amerika.

Ik kom altijd graag weer terug naar Tel Aviv. De stad ligt op nauwelijks vier uur vliegen van Brussel, met een tijdsverschil van nauwelijks een uurtje. Het is er bijna altijd terrasjesweer, met temperaturen die ook tijdens de winter zacht en aangenaam zijn. En van april tot en met oktober lonken de **goudgele stranden** en **bruisende clubs**. Dat maakt dat ik Tel Aviv in mijn hart gesloten heb.

Toni De Coninck

PS: mijn favorieten staan met een aangeduid.

Indicatieprijzen:

Eat: € = tot €10 / €€ = tot €25 / €€€ = tot €50 / €€€€ = vanaf €50

Sleep: € = tot €100 / €€ = tot €150 / €€€ = tot €250 / €€€€ = vanaf €250

Tel Aviv

Tel Aviv is voor velen het beloofde land in het Midden-Oosten

Er is met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid geen vakantiebestemming **zo complex** als Israël, volgens velen het 'beloofde land' in het Midden-Oosten. Lange tijd golden reizen naar Israël als avontuurlijk en soms zelfs ronduit gevaarlijk, terwijl daar op de keper beschouwd niet altijd voldoende reden voor bestond. We kunnen in deze inspiratiegids niet altijd voorbijgaan aan de geopolitieke situatie, die overigens voortdurend in beweging is, maar algemeen hoeft je je in Israël geen grotere zorgen te maken over je veiligheid dan in bijvoorbeeld Parijs of Londen, en al zeker niet in de culturele hoofdstad Tel Aviv. Het is een fabeltje dat je overal in het straatbeeld politie of soldaten ziet. Als dat laatste al zo is, dan zijn het welhaast zeker jonge rekruten op weg naar huis na hun dagtaak in het leger. Want dat klopt in ieder geval wel: zowel jongens als meisjes moeten verplicht legerdienst doen in Israël. Er is een grote kans dat de surfbabe die je op zaterdag door de golven ziet klieven aan Jaffa Beach, hetzelfde meisje is dat's anderdaags gewoon weer in kaki uniform met de bus naar het werk moet.

Tel Aviv heeft om meerdere redenen **ons hart gestolen**. Het is een stad waar je nú naartoe moet. Vele stadsdelen vertonen de eerste tekenen van gentrificatie, het proces waarbij doorgaans groezelige wijken in korte tijd populair worden, waardoor er handel ontstaat, woningen worden opgeknapt en andere volledig nieuw worden gebouwd. Die combinatie zorgt bij momenten voor een interessante, soms controversiële en vaak hilarische mix. We kennen nog wereldsteden waar dat fenomeen zich voordoet: Shoreditch in Londen bijvoorbeeld, Neukölln en Kreuzberg in Berlijn, Amsterdam-West en ja, misschien kun je zelfs de revival van de faubourgs in Parijs nog als gentrificatie beschouwen.

Tel Aviv is natuurlijk ook **een stad aan zee!** Van noord naar zuid vind je meer dan tien kilometer populaire stranden en we zullen later zien hoe de oorspronkelijke stadsplanners de boulevards hebben ingericht om optimaal van die maritieme aanwezigheid te profiteren. En alweer dringen zich enkele vergelijkingen op. Tel Aviv heeft de allures van Barcelona, met die immer vibrante sfeer van foodies en boho chic. We

zouden zover durven gaan om de stad het Barcelona van het Oosten te noemen, en dat heeft ook een architecturale reden. Waar in Barcelona het modernisme de dominante stroming is, is Tel Aviv meer nog dan Dessau of Berlijn de mondiale hoofdstad van de Bauhaus-beweging. Om en rond het Dizengoffplein vind je ronduit wonderlijke pareltjes bouwkunde uit het interbellum, toen Joodse architecten nazi-Duitsland ontvluchtten omdat het hen daar te heet onder de voeten werd.

En dan mogen we natuurlijk niet nalaten om de **fantastische culinaire smeltkroes** te bespreken die Tel Aviv aan het worden is, iets wat we dan ook in geuren en kleuren zullen doen. De joodse diaspora bracht altijd al recepten mee uit de wereldkeuken. Van Irak over Jemen tot Ethiopië. Van Polen over Oekraïne tot Rusland. De Sefardische keuken uit Spanje en Portugal! Zelfs uit Brazilië en Mexico vind je invloeden terug in de gastronomie van Tel Aviv. Het was wachten op enkele nieuwlichters die deze huiskamergerechten naar restaurantniveau zouden tillen. De bekendsten zijn zonder twijfel het duo uit Jeruzalem, Yotam Ottolenghi en Sami Tamimi. Zij emigreerden naar Londen en lieten de wereld kennismaken met die ultragezonde, goeddeels op groenten en specerijen gebaseerde keuken. Enkele voormalige chefs van het restaurant Machneyuda, ook in Jeruzalem, traden in hun voetsporen en openden in Londen het alom geprezen restaurant The Palomar. En toen kwam Eyal Shani, de visionair uit Tel Aviv. Hij is de uitvinder van de geblakerde bloemkool, die hij voor het eerst in restaurant North Abraxas presenteerde en later populariseerde in een aantal van zijn andere restaurants. We herinneren ons bijvoorbeeld een bezoek aan Miznon (Hebreeuws voor snack) in de Oostenrijkse hoofdstad Wenen.

Maar, horen we u zeggen, hoeven al die chefs dan geen koosjere regels na te streven, hun restaurant van vrijdagavond tot zondag bij het krieken van de dag te sluiten? Hebben ze geen duizend-en-een restricties? Mag er alcohol geschonken en gedronken worden?

Welja, Tel Aviv is zo'n beetje **het buitenbeentje in Israël**. In Jeruzalem en kleinere dorpen en steden worden die regels strikt(er) nageleefd, maar Tel Aviv zit in 'the bubble', iets wat de stad en haar inwoners overigens wel vaker verweten wordt. Tel Avivi trekken zich niet al te gek veel aan van wat er in 'de echte wereld' gebeurt, wordt gezegd. Er wordt gefeest, gedronken, gerookt (jazeker, ook de sterkere stuff), en er wordt vooral veel geld uitgegeven. Tel Aviv is dan ook een bijzonder jonge stad, met hippe gepiercete jongelui die met zonnebril op een e-step door de straten zoeven. Een minzame waarschuwing is zelfs hier al op haar plaats: de speed pedelecs en elektrische steps snorren aan onbetamelijke snelheden door het straatbeeld en langs het strand. Zorg dat je ze ziet en vooral: dat zij jou zien.

Neem al die elementen samen en je krijgt **een stad die nooit verveelt en maar zelden gaat slapen**. Een stad waar heel slimme mensen aan nog slimmere technologieën werken. Wist je dat de uitvinders van verkeersapp Waze uit Tel Aviv afkomstig zijn? Een stad die, voorspellen we, op korte termijn sterk zal groeien. Nu al zijn er enkele vluchten per dag vanuit België en Nederland, waardoor zelfs een kort of wat langer weekend tot de mogelijkheden hoort. Het is echt maar vier uur vliegen. Als je voor vier dagen op stedentrip naar New York gaat, waarom zou je dat dan niet in Tel Aviv kunnen doen? De stad heeft het allemaal: mooie mensen, lekker eten, veel groen, bijzondere architectuur, markten, stranden en die bijzondere toets Midden-Oosterse mystiek. Shalom Tel Aviv!

Praktisch

Tel Aviv is a
great
all-year-round
destination

Op 11 april 1909
kwamen 66 Joodse
families samen op
een hoge zandduin
ten noorden van
Neve Tzedek.

Enkele cijfers

De meest recente bevolkingscijfers dateren van 2016. Algemeen wordt aangenomen dat er tussen de 400.000 en 450.000 mensen wonen in Tel Aviv, en maar liefst 4 miljoen in de hele agglomeratie, die zich voorbij het snelwegcomplex van Jeruzalem naar Haifa vooral naar het oosten uitstrekt. Israël telt in totaal iets meer dan 9 miljoen inwoners. Met lichte zin voor overdrijving zou je dus kunnen stellen dat bijna de helft van het land in en rond Tel Aviv woont.

Iets meer dan 74% van de bevolking noemt zich 'Joods', wat als begrip niet mag verward worden met de joodse godsdienst. Je kan van Joodse afkomst zijn en toch niet gelovig zijn. Zeker in Tel Aviv zijn er heel wat mensen die weliswaar in de Joodse zaak geloven, maar helemaal niet joods-gelovig zijn. In Israël noemt 35% van de bevolking zich religieus. Dat is niet weinig, maar het betekent ook dat twee derde zich agnostisch of atheïstisch noemt. Iets meer dan 21% van de inwoners zijn Arabieren, vooral moslims maar ook een aantal christenen.

Je zou in theorie als niet-Jood perfect in Tel Aviv kunnen wonen, maar een handel starten of business openen wordt wel in hoge mate bemoeilijkt. Ergens klinkt dat logisch: de zogenaamde 'Wet van Terugkeer' heeft nog steeds als doel om het voor elke Jood, waar ook ter wereld, die naar Israël wenst te emigreren, eenvoudiger te maken. Het is de hele raison d'être van Israël: een Joodse staat creëren. Waarom zou men niet-Joden een koffiobar laten openen als wel-Joden dat even goed kunnen, is vaak de redenering. Het is aan de lezer van deze gids om uit te maken in welke mate dit al dan niet een verdoken vorm van segregatie is, dan wel zuivere, gerechtvaardigde verdediging van de landsbelangen.

Geschiedenis

We komen in dit boek op heel wat plaatsen terug op de geschiedenis van Tel Aviv. Dat kan ook niet anders. De historie is zo recent dat alle wijken, buurten en straten ervan doordrongen zijn.

Tel Aviv werd pas in 1909 gesticht, maar al in de tweede helft van de 19e eeuw woonden er christelijke kolonisten in wat vandaag het stadsdeel Saron is. Tel Aviv kreeg pas later haar definitieve naam. In de meer zuidelijk gelegen bijbelse stad Jaffa (Joppe) woonden al meer dan 5.000 jaar lang mensen. De stad speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van het christendom. Petrus zou er overnacht hebben in het huis van Simon de leerlooier. De eerste officiële vestiging van Joden in Jaffa was in 1820 toen de Ottomaanse gouverneur er een synagoge liet bouwen voor pelgrims op weg naar Jeruzalem.

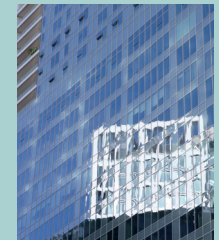
De eerste structurele immigratiegolf vond plaats aan het einde van de 19e eeuw. Met de opkomst van het antisemitisme in Oost-Europa en Rusland emigreerden toen tienduizenden Joden naar Palestina. Deze golf wordt de eerste Aliyah genoemd, letterlijk 'de zoektocht naar heiligheid'.

Hier raakt men aan de basis van het Joodse volk. De terugkeer naar wat men als Het Beloofde Land beschouwt zou het hoogst haalbare moeten zijn voor iedere Jood. Om dit te kunnen begrijpen moet de bijbel bijna gehineininterpretierd worden, en dat is waar de meeste critici vandaag nog altijd over struikelen. Alle Joden leefden immers na de vernietiging van de tempel in ballingschap. Dit wordt de diaspora genoemd, in de praktijk de verzameling van mensen van Joodse afkomst in nagenoeg alle landen ter wereld. De staat Israël greep bij zijn onafhankelijkheidsverklaring in 1948 naar dit bijbelse recht terug: Joden mogen, ja zelfs móeten terugkeren naar het Heilige Land, en krijgen daar tot vandaag nog alle

faciliteiten voor. Meer nog, de geschiedenis staat bol van heroïsche verhalen waarbij bijvoorbeeld hele Joods-Ethiopische families per vliegtuig werden gerepatriëerd. Het is het grondbeginsel van het zionisme, dat als uiteindelijke doel emigratie naar Palestina heeft om daar een thuisland voor Joden te ontwikkelen.

Voor heel veel mensen is de moderne, voor sommigen agressieve interpretatie van oude geschriften meer dan een brug te ver. En daar hebben we alle begrip voor. Terwijl we dit schrijven, lezen we nog elke dag artikels over nieuwe nederzettingen en koloniseringen op de Westelijke Jordaanoever. Zoals we eerder al aanstipten: je kunt een gids als deze niet maken zonder de geopolitieke situatie te duiden. We beseffen dat deze situatie voor veel mensen de aanleiding is om net níét naar Israël te reizen. Maar het is niet aan ons om een standpunt in te nemen. Jij bepaalt als lezer uiteindelijk zelf wat je doet en denkt.

Op 11 april 1909 kwamen 66 Joodse families samen op een hoge zandduin ten noorden van Neve Tzedek, waar zij door middel van loting stukken land kregen toegewezen. Op het strand lagen 132 stukken schelp. Op de witte schelpen werden de namen van de families geschreven, op de donkere de plotnummers. Een jongen lootte de namen van de families, een meisje de nummers van de plots. En zo werden de eerste stukken Tel Aviv verdeeld. Dit deel bevindt zich vandaag rond Rothschild Boulevard, Herzl Street

en Liliënblum Street, niet toevallig ook het epicentrum van de Bauhaus-architectuur, die Tel Aviv later de bijnaam White City zou geven.

Op dat moment hadden de Turken Palestina in handen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog evacueerden zij het grootste deel van de families naar andere delen van Israël uit angst voor hun steun aan de Britten. Zij mochten pas na de Britse verovering terugkeren naar Tel Aviv. Ook onder het Britse mandaat bleven de immigratiegolven voortduren. In Jaffa braken rellen uit met de Arabische bevolking, waardoor Tel Aviv er op enkele jaren tijd tienduizenden inwoners bijkreeg. Tegelijk ontvluchtten vele hoogopgeleide Joden de opkomst van het nazisme in Duitsland. Dat wordt de tweede Aliyah genoemd. Anderen hadden de middelen niet om uit Duitsland te ontsnappen, en we weten allemaal dat dit uitmondde in de holocaust, of zoals de Joden het noemen: de Shoah.

Hoewel de Britten zelf hadden aangedrongen op een tweestatenoplossing, leken zij in het interbellum steeds meer de kant van de Arabieren te kiezen. Dat leidde tot grote onrusten en uiteindelijk droegen zij de hele Palestijnse kwestie over aan de Verenigde Naties. Die beslisten in 1947 dat de Joodse bevolking het grootste deel van Palestina zou krijgen en dat Jeruzalem onder VN-vlag zou varen. Maar Jaffa bleef Arabisch, en dat was de druppel die de emmer deed overlopen. Er brak een burgeroorlog uit, en Jaffa viel uiteindelijk op 13 mei 1948. Een dag later riep David Ben-Gurion de onafhankelijke staat Israël uit. Nog een dag later vielen Egypte, Jordanië, Syrië en Irak de nieuwe staat binnen. De oorlog duurde tien maanden en meer dan 700.000 Palestijnen vluchtten naar Jordanië en Syrië.

Joden overal ter wereld werden vogelvrij. Tussen 1948 en 1970 kwamen er enorme immigratiestromen op gang. In het begin van de jaren 60 woonden er al bijna 400.000 mensen in Tel Aviv.

Immigratie vandaag

Op de website jewishvirtuallibrary.org kun je haarfijn nalezen hoeveel immigranten er sinds 1948 (de stichting van de staat Israël) per jaar zijn bijgekomen in het land. Die met andere woorden de Aliyah hebben verricht. We merken in die statistiek dat het aantal tijdens de eerste vier jaren enorm hoog was, gemiddeld bijna 200.000 nieuwe inwoners per jaar! Sindsdien gaat het elk jaar door, weliswaar met een aantal golfbewegingen. Ook in 1990 en 1991 kwamen er bijna 200.000 mensen naar Israël. Vanaf 2004 zien we een gestage achteruitgang, met gemiddeld zo'n 15.000 aankomsten per jaar, maar voor het jaar 2019 wordt het aantal toch weer op 34.000 geschat. Dat zijn nog altijd bijna honderd mensen per dag! 68% van die immigranten is uit Rusland of Oekraïne afkomstig, alhoewel zij technisch gezien niet altijd Joods zijn. De Israëlische Wet van Terugkeer stipuleert immers dat je het recht hebt om in Israël te wonen als je minstens een Joodse grootouder hebt, of met een Jood(se) getrouwd bent, of Jood bent geworden in een erkende gemeenschap. De joodse religieuze wetgeving, de halacha, zegt echter dat je moeder Joodse moet zijn of dat je moet bekeerd zijn door een orthodoxe rabbi die erkend is door het Israëlische hoofd rabbinaat. Mensen die dat niet zijn kunnen weliswaar in Israël wonen, maar hen worden toch een aantal basisvoordelen ontzegd. Zij kunnen bijvoorbeeld niet huwen in Israël, omdat huwelijken moeten voltrokken worden door het rabbinaat. Verder valt het aantal immigranten uit Argentinië, Zuid-Afrika en Ethiopië op, en is er een recente instroom van Fransen. Dat zou naar verluidt met het groeiende antisemitisme in Frankrijk te maken hebben.

(*Bron: Haaretz)

